

Napalm a Buddha

LENKA KAPSOVÁ
překladatelka

ZTRACENÍ V JAZYCE

Mistrovství světa v hokeji právě vrcholí. Co na to naše jazyková rubrika? Jistě by se nabízelo vděčné téma „jazyková úroveň rozhovorů ze sportovců“, ale přece jen je to trochu podpásovka, smát se někomu, kdo za naši republiku právě dofaněl v bílé stopě nebo na stadionu. Podíváme se raději na fenomén přezdívky – mnohé z nich, jako Dominátor nebo Hašan, jsou všeobecně známé, ale co další? A jak vznikají?

Přezdívka je výrazem familiárního vztahu, ale ve sportu má i praktický význam: trenér na střídače se potřebuje vyjádřit pálně a rychle, a Petru nebo Lukášů může být v týmu několik. Tak se z Červenky stane Červus, z Plekance Pleky a z Pastrňáka Pasta. Někdy se ani nezkracuje – Micka je Míca, Kalous je Kála, Sklenář zase Sklenda. Výjimečně se dokonce prodlužuje – právě končícím Jaroslavu Bednářovi se říká roztomile Bedýnka. Stojí za povšimnutí, že prakticky všechny přezdívky jsou odvozeny od příjmení hokejistů. Mezi výjimky patří třeba Jiří Šlégr řečený Guma nebo Michal Vondrka s přezdívkou Mižu. Z Daniela Rákose se stal vtipně Bambus a z Viléma Buriana Vlasta. Někdy se přezdívka dědí – přezdívku Růža dostal i Růžička junior, a na Filipa Pavlíka přešlo jméno Káca dokonce z otce a bratra.

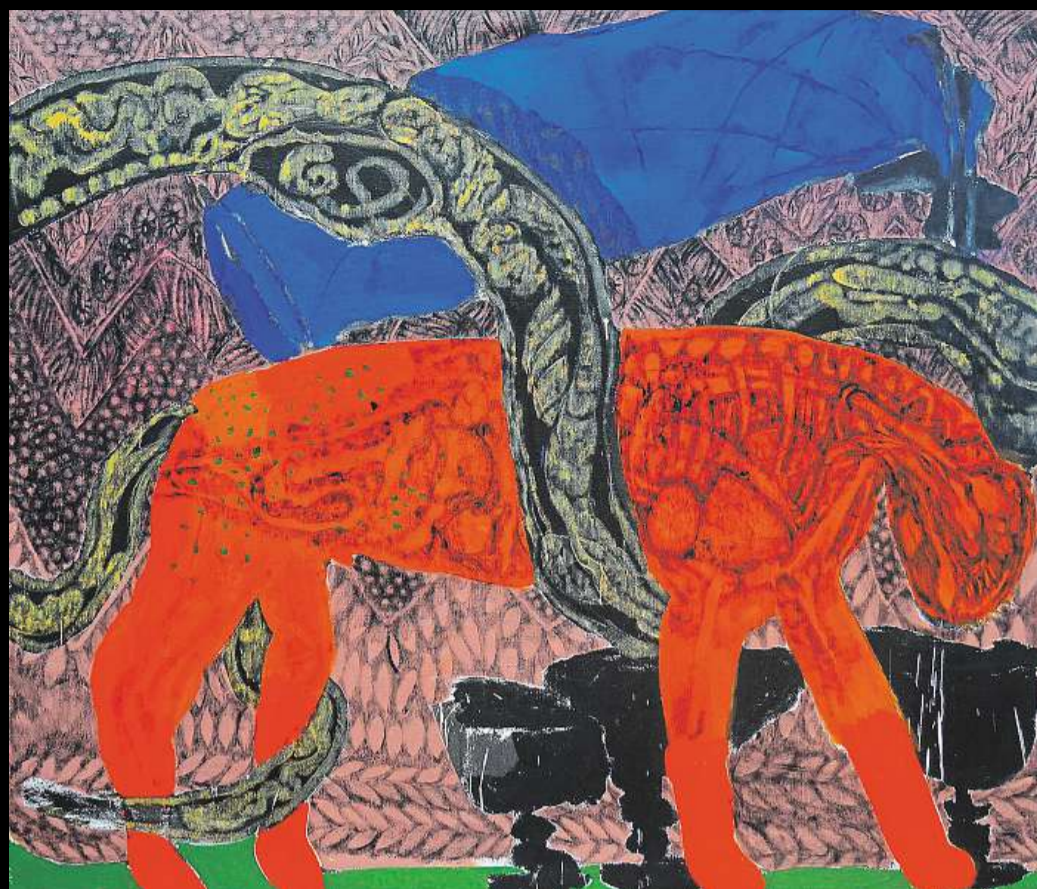
V NHL se s přezdívkami zachází úplně jinak – dalo by se říct vtipněji a tvořivěji, i když k volání na střídače se většina z nich použít nedá

Zajímavé je podívat se za oceán. Zjistíme, že v NHL se s přezdívkami zachází úplně jinak – dalo by se říct vtipněji a tvořivěji, i když k volání na střídače se většina z nich použít nedá. Bývají to spíš komická nebo „superhrdinská“ označení vystihující schopnost nebo vlastnost hráče. Joe Pavelski si vysloužil přezdívku Captain America, Pavel Dacjuk má přízvisko Houdini, Gordie Howe je Mr. Hockey a Connor McDavid dokonce The Chosen One (Vyvolený), vtipně též McSaviour (McSpasitel). Nesmrtelný Wayne Gretzky si jistě zaslouží přezdívku The Great One (Nejlepší), ovšem jak k tomu přijde chudák jeho bratr Brent, kterému říkali The Other One (Ten druhý) nebo hůř, The Not So Great One (Ten ne tak skvělý)?

Hokejisté, kteří do NHL přišli ze zahraničí, často dostanou přezdívku zvukově inspirovanou příjmením – Tomáš Fleischmann je Flash (Blesk), Aleš Hemský zase Hemmer (nejspíš hříčka na hammer – kladivo), Tomáš Tatar je Tatar Sauce (Tatarská omáčka), Peteru Budajovi se říká Buddha nebo Buddy (Kámoš), Ovečkin je Ovie, Burakovský je Burracoda a Palmieri Napalm. Oblíbené je rymování – Gabrielu Landeskogovi říkají Gabe the Babe, Vladimíru Tarasenkovi zase Frank the Tank. Někdy jde humor na hranu – copak je Shayne Gostisbehere dostal přízvisko The Holy Ghost (Svatý duch), ale Leonu Draisaitlovi se přezdívá The Final Solution (Konečné řešení)! Nejroztomilejší je naopak přezdívka Jakuba Voráčka, kterému říkají nejen Jake, ale také Scorceck, čili jakýsi skórující Voráček.

Jak je vidět, tvořivosti se meze nekladou. Mně jen nedává spát – když čeští hokejisté vesměs odvozují přezdívky od příjmení (Žiža, Klépa, Hrůša), jak asi říkají Tomáši Kundrátkovi? Ráda bych věřila tomu, že Drátek.

GALERIE

Elegantní našlapování. Obhlídka terénu. Klidná, klidná. Ještě chvíli a pak. Skoč!

Obrázek Denisy Krausové *Puma II* je součástí výstavy *Hlava je vnitřností čepice*, probíhající v pražské Galerii Václava Špály. Výstava je otevřena do 24. června.

S chytrostí ještěrky

Osobní výběr ze světového tisku

Když v prosinci prezident USA řekl, že ambasádu v Izraeli přesune do Jeruzaléma, strhla se mela. V televizní debatě to Michael Žantovský označil za krok komplikující tradiční diplomacii: „Je to bouchnutí do šachovnice, aby se figurky pohnuly a v dlouho statické situaci se něco rozběhlo.“

Uběhl půlrok a prezident Trump „bouchná do šachovnice“ i jinde. Netradičně si počíná nejen vůči Svaté zemi, ale též směrem k Číně, Severní Koreji či Íránu. Část světa to děsí, jiná v tom opravdu spatřuje rozhybanou šachovnici.

O „Trumpově metodě“, lze-li to tak nazvat, se proto píše čím dál častěji.

***

David Brooks v *The New York Times* uvádí už v titulu svého komentáře výraz „ještěřčí rozum“. Od autora, jenž se netají kritikou prezidenta, to nezní jako pochvala. Spíš jako poukaz na „první signální“, která řídí rozhodování tu ještěrky, tu Donalda Trumpa. Ještěrka i Trump s tím ale mohou v nepřátelských podmínkách až překvapivě uspět.

Brooks vychází z milieu, jež Trumpa socializovalo v jeho podnikatelské dráze. Z doby, kdy se pohyboval mezi lidmi ranánského ražení. Prostě mezi byznysmeny, jako jsou „Tlustý Tony“ Salerno z rodiny Genovese nebo John Cody či Roy Cohn („ke své smůle se narodil příliš pozdě na to, aby mohl sloužit císaři Caligulovi“). To dává autorovi důvod k domněnce, že Donald Trump chápe myšlenkové pochody různých padouchů ve světové politice lépe než lidé, kteří se vzdělávali na akademických zahraničních službách.

Pěkně to dokládá vztah k Severní Koreji a jejímu vůdci Kim Čong-unovi. Když s ním Trump jednal tvrdě, když mluvil o „malém raketákově“ či o tom, kdo má větší jaderné tlačítko, znělo to, jako by dvojice přerostlých pubertáků vedla svět k jaderné zkáze. Jenže Trumpova agresivita zafungovala. Podle Brookse nelze

ZBYNĚK
PETRÁČEK
komentátor LN

ROZCESTNÍK

Obama zpochybňoval velikost Ameriky, její spravedlnost či ambici sloužit za příklad ostatním. Trump nic takového nedělá. Přesto teď slaví dílčí úspěch v Severní Koreji.

přesně určit, co se stalo, ale situace je zřejmě lepší než před půl rokem. Možná Trump na lidech typu Kima intuitivně vyčítal něco, co jiní pomýjeli. Další indicií je Čína, jejíž vůdce Si nakonec slíbil „výrazně nižší“ cla. A další může být Írán.

Autor to shrnuje: ano, je v tom ještěřčí rozum vypěstovaný v byznysu. Ale i skutečný svět se více podobá realitě trhu v hráčském Atlantic City než standardizovaným testům ve státní správě USA.

***

Podobně to vidí i Clemens Wergin v německém listu *Die Welt*. Co se týče dohody o mocnosti s Íránem, z níž Trump nyní vycouval, má opravdu velké chyby – hlavně tu, že jaderný problém neřeší, jen odsunuje o 10 až 15 let. A chyby se dopustil i prezident Barack Obama též, že tuto verzi dohody vydával za jedinou možnou či nejlepší dosažitelnou. Kdyby to byla pravda, odkud se bere postoj toli-

ka zemí (včetně Francie a Ruska), že je třeba ji rozšířit a zpřisnit?

Chybu Donalda Trumpa spatřuje autor v tom, že se s evropskými partnery nedohodl. Nikoli ale v jeho tvrdosti. „Člověk by si někdy přál mix Obamy a Trumpa, diplomatického taktu a trumpovského siláctví, jež bývá nakonec tím jediným, co na autokraty včetně íránských skutečně platí,“ píše Wergin.

Wergin svůj postoj shrnuje následovně: Strach z impulsivních akcí Donalda Trumpa je nyní nejučinnějším nástrojem, jaký má Amerika k dispozici, aby držela na uzdě různé padouchy ve světě. Ukázalo se to v případě Severní Koreje a jejího náhlého obratu od konfrontace ke kooperaci. Ani ajatolláhové by neměli Trumpa provokovat. Třeba tím, že obnoví obohacování uranu či nepustí jaderné inspektory do Íránu. Přes to všechno ale zůstává Trumpův krok riskantní sázkou.

***

Nuancovaněji to posuzuje Nachum Barnea na izraelském webu *Ynet*. Z hlediska toho, zač je Trump kritizován (lži, urážky lidí, strašný jazyk, ignorance), je pravým opakem Obamy. Ale jeho pravým opakem je i v jiných věcech. Obama zpochybňoval velikost Ameriky, její spravedlnost či ambici sloužit za příklad ostatním. Trump nic nezpochybňuje. Jeho instinkt podporující status Ameriky je účinnějším nástrojem zahraniční politiky než učené pochybnosti Baracka Obamy.

Má to ovšem jisté hranice, varuje Barnea: „Obrat se Severní Koreou fascinuje. Na začátku jsou vzájemné hrozby, proklínání a bojový pokřik. Ale potom, náhle, se to mění v téměř milostný vztah. Co se stane, až do Bílého domu přijde pozvánka na summit s íránským prezidentem Rúháním? Jedna pozvánka a hříchy Íránu mohou být zapomenuty.“

Ano, Trump se vyzná v jednání s lidmi jistého typu. Neplnou z toho ale žádné záruky pro delší perspektivu.

Těžká vrata vědy

RADEK
MIKULÁŠ
geolog

VĚDECKÁ LEKCE

Když jsem z pracovních důvodů začal častěji navštěvovat budovu Akademie věd na pražské Národní třídě, připadal jsem si bezmála jako uličník chystající se oškubat sousedovy třešně: masivní, snad šest metrů vysoká vrata, za nimi hned další. Mramor a štuky kolem schodiště a prosvětlený vestibul.

Sídlo, které nechala v polovině 19. století vybudovat Spořitelna česká, prostě nekonvenovalo s viděním mladého adepta geologických věd. Postupně jsem však pochopil, že v padesátí výzkumných ústavech akademie se skrývá tolik výjimečných zařízení, unikátních myšlenkových proudů i nenahraditelných osobností, že někdejší budova banky jakožto sídlo centra instituce je zcela přiměřená.

Nedávno jsem si však na svoje rozpakky nad těžkými vrata vzpomněl znova. Reč totiž přišla na jednu instituci, která za těmi palácovými dveřmi také sídlí – na Galerii Věda a umění. Ta vznikla v místech někdejších příležitostných výstav na počátku roku 2017, aby pomáhala tvůrčím způsobem křížit cesty dvěma zdánlivě vzdáleným, ale velmi příbuzným sférám lidské činnosti.

Leží v sousedství Národního divadla a kavárny Slavia. Vstup je zdarma. Přesto Galerii Věda a umění za rok 2017 navštívilo jen necelých šest tisíc lidí.

Po roce však panovaly nad výsledky galerie rozpaky. Leží v centru města, na dohled od Národního divadla a v sousedství kavárny Slavia. Navštěva je zdarma. Přesto se tam za celý rok 2017 na celkem čtyři výstavy přišlo úhrnem podívat jen necelých šest tisíc lidí. Více než polovinu z nich přitom zaujala výstava *Ad infinitum* garantovaná Astronomickým ústavem a věnovaná nekonečnu. Kde je chyba? A má vůbec cenu pokračovat?

Přemýšleli jsme s kolegy o té chvíli, kterou má náhodný chodec na rozmyšlenou, pokud si vůbec všimne pouště nalepeného na metr vysokém kovovém podstavci (větší plakát by byl proti pravidlům památkové péče). Za kliku obřích vrat návštěvník asi nevezme – ta však mohou být a kromě zimy také bývají pootevřená. Pokud nahlédne za ně, najde tam, vysoko nad schodištěm vlevo, další „směrovou“. Nejspíš ale i pocit, že podobné prostory nebývají veřejné; otočí se – a už nevrátí. Aby vstoupil, musel by už být předem rozhodnutý, že na výstavu půjde.

Zavzpomínal jsem na obdobné výstavy organizované soudobými výtvarníky. Na vernisážích bývá kolem třiceti lidí. Polovinu tvoří umělci, tu druhou kritici. Přesto tito lidé dál tvoří, píšou o umění, organizují další setkání, happeningy, výlety do přírody spolu s botaniky či astronomy. Nestýskájí si na malý zájem: čas od času se totiž vynoří někdo výjimečný, jehož práce začne postupně přitahovat pozornost, a celá předchozí mravenčí dřina je tím zúročena. Podobné je to s výstavními prostory. Jsou jich, pravda, stovky, ale některé se konceptně a pečlivou prací dopracovávají proslulosti. Žádnému z nich se to však nepodařilo za rok.

Ani vědci by neměli spěchat na „vysoká čísla“ (ostatně ani jim se nezamlouvá, když někdo vyžaduje výsledky za peníze, které ještě ani nemají na účtu). Lepší bude jít příkladem, na výstavy chodit a ty mimořádné zdaleké občas připomenout. Třeba sloupkem v novinách...